

Heerhugowaard zoekt ruimte voor groei en groen

Klimaatadaptatie en woningnood grootste uitdagingen voor Noord-Hollandse groeigemeente

Heerhugowaard groeide van een boerengemeenschap van zesduizend inwoners in het midden van de jaren zestig uit tot een moderne stad van 60.000 inwoners nu. Wethouder Annette Groot ziet hoe de stijgende vraag naar betaalbare woningen en de noodzaak van klimaatadaptatie in haar gemeente strijden om voorrang. Stad+Groen ging met haar fietsen om te zien hoe de gemeente klimaatadaptatie, bouwen en vergroenen met elkaar probeert te verenigen.

Auteur: Paul van der Sneppen

'Klimaatadaptatie is zonder twiifel de grootste uitdaging waar ik als wethouder mee te maken heb.' Ooit verliet de familie van Annette Groot Heerhugowaard nadat het boerenbedrijf van haar grootvader plaatsmaakte voor woningbouw. Groot keerde terug. 'Ik werd gelokt door het vooruitzicht om hier ruim te wonen, in een groene omgeving.' Het bouwen gaat gestaag door. Groot onderhandelt nu met ondernemers, architecten en projectontwikkelaars om samen creatieve oplossingen te vinden voor het creëren van de broodnodige stedelijke groenvoorzieningen.

Snelle groei

Ze bouwt daarmee voort op inspanningen die haar voorgangers verrichtten om meer groen in de stad te krijgen. In de jaren van snelle groei was er in Heerhugowaard, zoals in veel groeigemeenten in die tijd, minder aandacht voor groenvoorzieningen. Dat was onder meer te zien in het centrum. Tien jaar geleden vond daar een vergroeningsslag plaats. Rondom het winkelcentrum Middenwaard zien we daar de sporen van. Bomen sieren het stadshart. Deze voorzien het winkelende publiek van schaduw.

Parkeerplaatsen zijn voorzien van halfopen bestrating waar groen doorheen groeit. En toch wil de wethouder extra maatregelen. 'De omgeving is nog steeds vrij stenig. Ik zou graag meer groen willen.'

Tijdelijk groen

Terwijl de woningbouw nog niet wil vlotten, krijgt *pop-up groen* de ruimte. Dat is onder meer het geval tussen twee woonwijken aan de Middenweg in Heerhugowaard. Daar is in 2010 een basisschool gesloopt om plaats te maken voor woningbouw. De financiële crisis zette de bouwplannen die voor het perceel gepland waren in de ijskast. Buurtbewoners klopten bij de gemeente aan om te vragen of het braakliggende terrein tijdelijk als moestuin gebruikt mocht worden.

'Zo is moestuin De Middenmoes ontstaan', vertelt Groot. 'Dankzij een eenmalige subsidie van de gemeente, om de investeringskosten te dekken, hebben buurtbewoners nu al sinds 2010 plezier van een mooie, groene voorziening. Deze verbindt de mensen in de buurt en wordt door scholen en buitenschoolse

7 min. leestijd

opvang voor educatieve doeleinden gebruikt.

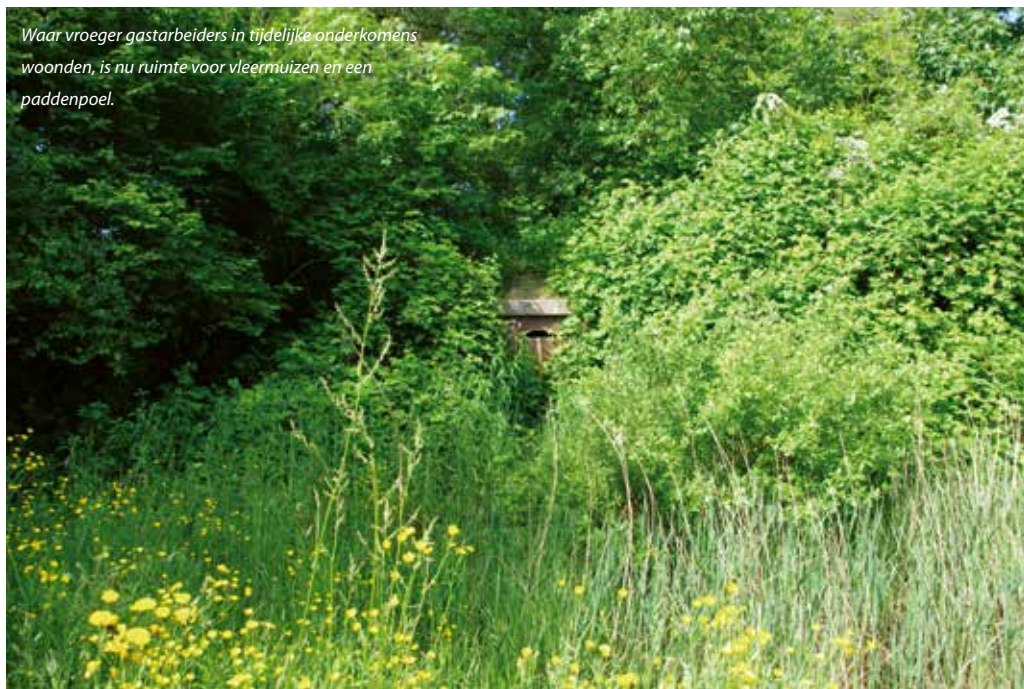
Ontmoeten

Buurtbewoners kunnen in De Middenmoes een eigen tuintje bewerken. Het project is bedoeld voor iedereen die graag, dicht bij huis, zelf zijn eigen duurzame groenten, kruiden en fruit kweekt. Ook is het een plaats waar buurtbewoners elkaar ontmoeten, met elkaar samenwerken en soms ook groenten en fruit met elkaar ruilen. Er zijn 65 tuintjes van ongeveer 25 vierkante meter. Er is ook een gezamenlijk stuk tuin. Deelnemers betalen jaarlijks tien euro contributie.

Het einde van project is echter onvermijdelijk en hangt als een donkere wolk boven de tuin. Net als andere gemeenten heeft Heerhugowaard een flinke woningbouwopgave. Alleen al in het centrum en het stationsgebied staan tot 2040 circa 7.000 nieuwe woningen gepland. De overkokende woningmarkt en de wooncrisis sporen de woningbouwplannen alleen maar verder aan.

Pijn

De wethouder durft niet te zeggen wanneer het doek valt voor De Middenmoes. 'Maar dat hier ooit woningen komen, staat vast. Als het zover is, gaat dat zeker pijn doen. Maar wees

Waar vroeger gastarbeiders in tijdelijke onderkomens woonden, is nu ruimte voor vleermuizen en een paddenpoel.

nou eerlijk. Hadden we het om die reden dan maar niet moeten doen? De buurt heeft er nu al elf jaar plezier van.'

Er zitten bovendien alternatieven in de pijplijn. 'Het is niet helemaal hetzelfde, maar we willen in Zuid ruimte maken voor permanente volkstuinen. Het karakter van zo'n volkstuin is

anders. Er zijn meer voorzieningen en ze worden ook meer recreatief gebruikt, terwijl De Middenmoes echt een moestuin is.'

Volkstuinen

Groot geeft toe dat er in deze wijk iets waardevols verloren gaat. Toch ziet ze dat er voor de volkstuinen een stijgende belangstelling is. 'Eerst viel dat wel mee, maar door de coronacrisis is de vraag gestegen. Waar de eerst percelen onbenut bleven, zien we nu wachtlijsten voor volkstuinen.'

De fietstocht voert verder over het Rivierenpad naar de Oosttangtent, een doorgaande weg die, samen met de Westtangtent deel uitmaakt van een rondweg rondom Heerhugowaard. Langs de Oosttangtent zijn mezenkasten opgehangen in de strijd tegen de eikenprocessierups.

Biodiversiteit

Heerhugowaard heeft de eikenprocessierups aardig onder controle, vertelt Groot. Het bomenbestand is overwegend gezond en divers. Er zijn in totaal zo'n vijfhonderd verschillende geslachten. Er is de laatste drie jaar ingezet op biodiversiteit. Om die reden zijn er onder meer iepen en zeven verschillende soorten populieren geplant. 'Wanneer we een eenvormig stedenbouwkundig beeld neer willen zetten, kiezen we vaak voor meerdere varianten van een geslacht.' Alleen in het buitengebied komen nog monoculturen voor.

'We moeten op alle fronten werken aan biodiversiteit'

Buurttuin De Middenmoes moet ooit wijken voor nieuwbouw

In de artikelenreeks 'Op de fiets met de wethouder' trekt Stad+Groen door het land om met bestuurders en groenexperts te praten over het groenbeleid in hun gemeente. Dit keer gaan we op pad met wethouder Annette Groot van gemeente Heerhugowaard.

'Door corona is er veel vraag naar volkstuinen'

De Oosttangent, een eikenlaan, is daar een voorbeeld van.

'Sinds we twee jaar geleden de mezenkasten hebben opgehangen, zien we hier geen nieuwe nesten meer, vertelt de wethouder. Toch wil ze dat succes niet helemaal toeschrijven aan dit project. 'Mezenkasten zijn nuttig, maar de eikenprocessierups komt maar twee maanden in het jaar voor. Wil je mezen tegen de eikenprocessierups inzetten, dan moet je ervoor zorgen dat de vogels ook de rest van het jaar te eten hebben. Gelukkig hebben we hier al bloemrijke bermen en akkers die onder meer de biotoop van de gaaswesp zijn. Die staat ook op het menu van de mezen. We weten uit ervaring dat we op alle fronten aan sterke natuur moeten werken om een plaag als de eikenprocessierups onder controle te krijgen. Dat lukt hier aardig.'

Noodklokken

Toch komen er in Heerhugowaard boomziekten voor, waaronder essentaksterfte. 'een paar jaar geleden luidden experts de noodklokken over een op handen zijnde kaalslag in het essenbestand. Dat lijkt nu gelukkig overtrokken. Die ellende is ons grotendeels bespaard gebleven. Bovendien lijkt de schimmel die de ziekte veroorzaakt het minder goed te doen in verstedelijkte gebieden.'

Dat geldt niet voor de kastanjes in Heerhugowaard. Die leggen het, net als in

veel andere gemeenten, massaal af tegen de kastanjabloedingsziekte. 'Ooit werden vrijwel alle karresporen in deze polder gesierd door prachtige kastanjes. Die zijn nu vrijwel allemaal dood en weggehaald. De resterende kastanjes moeten we nu ook opgeven. Ze zijn niet meer te redden.'

Kastanjabloedingsziekte

Dat is verderop te zien, wanneer we langs de stationsweg komen. 'Er is nu nog een kenners-oog voor nodig om het te zien. Het blad blijft klein en de bomen verliezen al vroeg in het najaar veel blad. Maar verder zijn er nog weinig tekenen van de kastanjabloedingsziekte.'

Toch is er al een masterplan voor de herinrichting van de Stationsweg in voorbereiding. Daarin moeten alle kastanjes verdwijnen. 'Dat is lastig uit te leggen. Mensen vragen zich af waarom de bomen weg moeten. Het is een prachtige laan en de problemen met kastanjabloedingsziekte zijn nog niet duidelijk zichtbaar. Er is veel weerstand.'

Keuzes

Dat de kastanjes het onherroepelijk gaan afleggen tegen de ziekte heeft ook te maken met keuzes uit het verleden. Ooit liepen er sloten langs de stationsweg. Die zijn gedempt om, vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, meer ruimte te maken voor voetgangers. Bij het dempen is destijds voedingsloze grond

gebruikt. Bovendien staan de bomen te dicht op elkaar.

'In de zomer kan de kastanjemineermot hier moeiteloos van boom naar boom overspringen en de hele boel kaalvreten. Dat moet een kastanje die met zijn pootjes in de voedingsarme grond staat dan maar zien te overleven. Na verloop van tijd kan de boom geen weerstand meer bieden tegen de kastanjabloedingsziekte.' In de herfst van 2020 heeft de gemeente al vijftien bomen weg moeten halen, omdat ze niet meer te redden waren en een potentieel gevaar vormden voor de verkeersveiligheid.

Beeldbepalend

In het herinrichtingsplan wil de wethouder graag flinke bomen terugplaatsen voor de kastanjes die weggehaald worden. 'Dit is een beeldbepalende laan. We kunnen hier onmogelijk sprietten plaatsen. We willen bovendien niet alleen het beeld zo goed mogelijk herstellen; we willen ook de schaduw van de kastanjes terugbrengen in deze straat.'

De rondgang door Heerhugowaard brengt ons vervolgens langs een rotonde op de Westtangent, die negen maanden in het jaar in bloei staat. Ook komen we langs een paddenpoel in Park Scherpenzeel en een kudde schapen die vredig staat te grazen langs de Krusemanlaan.

Upgrade

Verder passeren we bedrijventerrein De Frans, waar de gemeente toestemming heeft gegeven voor woningbouw. 'Daarbij wordt dan meteen ook goed gekeken naar de groenvoorzieningen. Het hele terrein wordt opnieuw ingericht. Je ziet dat zo'n bedrijventerrein dan een flinke upgrade krijgt.'

Iets dergelijks gebeurt ook in het stationsgebied. Dat was een centraal gelegen bedrijventerrein, maar nu wordt het stadsdeel omgevormd tot een locatie waar wonen, werken en recreatie worden gecombineerd. Hier haalt de gemeente alles uit de kast om van het groen geen ondergeschoven kindje te maken, legt de wethouder uit.

Bouwtekeningen

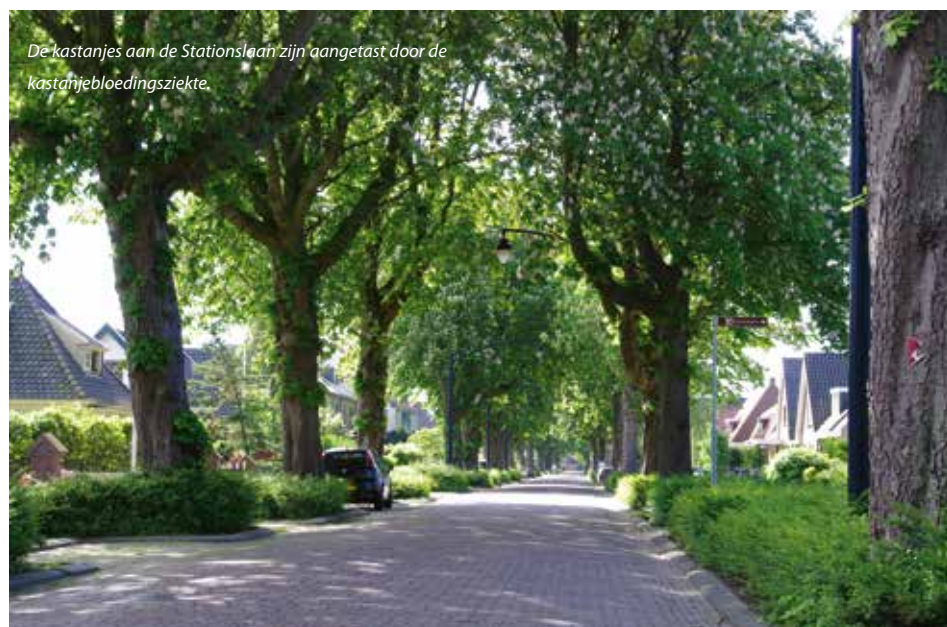
'In de bouwtekeningen en de *artist impressions* die architecten ons voorleggen, zien we veel appartementencomplexen in treden gebouwd met terrassen en groen ertussen. Dat ziet er op papier natuurlijk prachtig uit, maar je moet je, samen met zo'n architect en projectontwikkelaar, wel afvragen hoe je zo iets op de lange termijn groen houdt.'

Het groen bij de bewoners onderbrengen, zoals vaak gebeurt, vindt Groot geen ideale oplossing. 'De één maakt er een paradijsuintje van en de ander laat het helemaal versloffen. Wij zien liever dat het onderhoud helemaal in een VVE wordt ondergebracht.'

Samen optrekken

Ook op bedrijventerrein De Zandhorst zoekt Groot naar oplossingen waarbij de gemeente samen met andere belanghebbenden optrekt bij vergroening en groenonderhoud. De gemeente probeert ook hier om de groenvoorzieningen uit te breiden en te verfraaien. Opmerkelijk is dat ze daarbij streeft naar het verdwijnen van de scheidslijnen tussen privaat en publiek groen.

'Door met ondernemers in vergroening samen te werken, hopen we het bedrijventerrein een betere uitstraling te geven. Dat trekt nieuwe ondernemingen aan en dat willen we als gemeente natuurlijk graag.'

De kastanjes aan de Stationslaan zijn aangetast door de kastanjabloedingsziekte.

Schape werken mee aan groenonderhoud

A-locatie

Het mes snijdt nadrukkelijk aan twee kanten, weet Groot. 'Het is immers ook het visitekaartje van de ondernemingen. Een A-locatie voor je bedrijf draagt bij aan je imago als succesvolle onderneming. Bovendien is het makkelijker om goed personeel aan te trekken als je onderneming een aantrekkelijke werkomgeving aanbiedt. Mensen voelen zich goed in een groene omgeving en dat betaalt zich op verschillende manieren uit. Dat realiseren de ondernemers zich ook.'

De wethouder voert, met alle bouwbedrijvigheid in Heerhugowaard, graag een strakke regie over de manier waarop groenvoorzieningen in de plannen worden opgenomen. Uit haar verhaal valt op te maken dat ontwerpers en projectontwikkelaars stevig aan de tand gevoeld worden over hun ontwerpen en plannen. Ze hebben geleerd van eerdere ervaringen waarbij de regie in belangrijke mate uit handen was gegeven. 'Kijk naar het horecagebied in Heerhugowaard. Daar mochten we jarenlang niet aankomen, omdat de ontwerpers er goed over hadden nagedacht, zo stelden ze. Maar toen we eenmaal wél de vrije hand hadden, hebben we flink vergroend. Nu ligt het er toch écht mooier bij dan voorheen.'

Scan, lees & deel!